

Et mindeblad over Mette Laasbye og Peder Moldrup til Vestervig

Af S. MANØE HÅNSEN

Ved en gennemgang af nogle gamle arkivalier på Ølgod museum fandt jeg et gulnet ark papir med sort sørgerand. Papirets for- og bagside indeholdt et håndskrevet minde i en noget tarvelig udførelse, desværre også i en dårlig tilstand, således at adskillige ord er gået tabt. Mindets ordlyd, gengivet i ændret retskrivning:

*Ellers
tag dit ur op!
ser du?
Vore dage går hen i timer, vore timer i minutter,
og vore minutter slutter sig med evigheden.
I evigheden er den bestandigste bestandighed og for de
i Herren hensovede den roligste rolighed.
Farvel vandringsmand,
dog
tag først monumentet med dig i et kort
epitafium.
Fru Mette Laasbye, dydens spir,
assessor Peder Moldrups sir,
en stamme til fjorten grene,
til kviste seks gange syv og én,
og knopper seks, som blomstres ren,
her hviler sine bene.
År seks gange syv med ægtemand,
nær tretten år i enkestand
bar frugt hos nådens floder,
på Vestervig den første var,
som stammemoders ære bar
nu sat blandt himmelpoder.*

*Opsat af én
I Hassing.*

14 + 43 + 6 = 63

*Kun syv sjæle ringere end de personer, som den store stam-
mefader Jacob talte mod enden af hans liv,
da han for til Ægypten.*

*Dog
dette kunne ikke mætte *) denne Mette.
Hun var
en turteldue, som længtes efter sin mage,
der var taget fra hende d. 20. nov. 1737,
og
en Sulamith, som længtes efter sin brudgom,
at hendes andet bryllup snart måtte stå i Lammets sal.
Hun længtes
... det nye stammehus til den nye koloni i det nye Jerusalem,
hvertil vi håber
døden for vor Laasbye er oplukket og hun optøset**),
at hun i den by med og uden lås, fristaden her
oven til skulle triumfere
i så måde,
... hendes palmesirede sjæl en salig påske for lege-
met, hvilket efter hendes lang-fredag d. 27. febr.,
da hun om aftenen sov hen, er hensat mandagen før
påske d. 23. marts 1750 i Vestervig kirke
med håb om en ærefuld opstandelse.
Nu, vandringsmand,*

* I mindet står: *mette* denne Mette, men må nok opfattes som *mætte*.

** For at give mening må læses: døren for vor Laasbye er oplukket og hun "opløst" evt. "ophøjet". Er antagelig en fejlskrivning.

*synes dig, hun straks fandt det, du søger?
Nej, det du søger, fandt hun nu først,
en bestandig rolighed, en rolig bestandighed.
Ved du, hvor du kan finde den bestandigste rolighed
din vandrings færde?
Ikke i ørken, men i arken, i Sion, ikke på Sinai,
slet ikke i Beth-aven, men vel i Bethel,
i Bozra, i vunderne¹).*

Mindets udformning og sprog er ikke ualmindeligt for 1700 tallet, hvor man yndede formen for åndrighed og ordspil, hvilket tydelig fremgår af digtet, f. eks. findes der ordspil i "mætte denne Mette . . . ørken/arken (idet ørken også kan betyde kiste) . . . Beth-aven/Beth-el . . . Sion/Sinaï". I modsætning til tidens ofte svulstige sprog er mindet her holdt i beskedne vendinger, med sit snørklede sprog og ofte gådefulde udtryk, men hvad fortæller det os egentlig om de to personer.

"Et kort epitafium" over Mette Laasbye og assessor Peder Moldrup, sidstnævnte også kendt under Peder Nielsen Moldrup eller Mollerup. Mindet hylder de to afdøde og især Mette Laasbye, og ud over at minde os om livets forgængelighed fortæller det, at de to blev stammen til 14 børn "stamme til fjorten grene", 43 børnebørn "kviste seks gange syv og en" og 6 oldebørn "knopper seks". De var gift i 42 år, hvorefter hun levede som enke i 13 år. Hun blev stammemoder til 63 personer, inden mindet fandt sin udformning.

Peder Nielsen Moldrup var født i Mollerup d. 7. november 1651²). Hans forældre var "ærlige bønder", og han "lagde sig efter pennen". I 1668 gjorde han en rejse til Gotland og Norge. Derefter forblev han hjemme i 1 år, for så i 1669 at have tjeneste hos kontrollør Thomas Christensen ved Århus toldsted, hvor han nu var i 6 år. Derefter tog han sin afsked og rejste hjem igen og var her til 1676, da han atter foretog en rejse til Norge og Lübeck og drev nu eget købmandsskab, men opgav den oversøiske handel på grund af urolige krigstider under den skånske krig. Derefter tog han tjeneste hos Antoni Bachmann i Bolding og blev regimentskriver i det "lovlige Svaneweldiske regiment", hvor han var i 5 år. Herefter flyttede han tjeneste og kom til Jørgen Grubbe Kaas til Hastrup, som var amtmand over Lundenæs og Bøvling amter. Her tjente han som amtsfuld mægtig i 9 år, og i de sidste 4 år foretog han årlig en rejse til Holland³). Ved sin hjemkomst 1690 fik han Vestervig kloster i forvaltning af fru Cornelia Bichers van Irgens. Efter sin nye stilling på Vestervig ændrede Peder Nielsen sit navn til Mollerup eller Moldrup efter sin hjemstavn, samt tillagde sig titel af assessor, en stilling han havde købt sig til. Cornelia Bichers var hollænder og af fomem slægt. Hendes far Andreas Bichers var rådmand i Amsterdam og ved hendes giftermål 1656 med Joachim Irgens, flyttede de ind på Vestervig. I 1674 blev han adlet *Westerwig*, men døde året efter. Enken sad alene tilbage med sine 6 sønner og en bundløs gæld. Børnene døde i løbet af få år, og da den sidste søn døde i 1698, blev det naturligt at afhænde

godset, og her var Peder Moldrup et naturligt emne, idet han havde forstrakt enken med betydelige pengebeløb, og i 1699 overtog han gården⁴). Et sagn om, at han havde franarret enken Vestervig kloster, afkræftes i en artikel her i årbogen nr. XVIII side 211-23, iøvrigt henvises til en artikel i årbogen 1911 side 69-92, idet de begge giver skildringer af Peder Nielsen Moldrup som en yderst pengebegærlig person, bondeplager, og at han ikke skyede noget mål for at nå, hvad han havde i sinde, men at han også kunne udvise hjælpsomhed og godgørenhed.

*Kobberstik af
Peder Nielsen Moldrup
stukket 1755.
I billedets baggrund ses
høstfolk. Det kgl.
Bibliotek M.P.Bd. 15 Pl.*

*Kobberstik af
Mette Laasbye
stukket 1754.
Det kgl. Bibliotek
M.P.Bd. 15 Pl. 77 l.*

45 år gammel giftede han sig med Mette Jensdatter Laasbye, der var datter af borgmester Jens Laasbye i Århus. Hun var født d. 24. januar 1676 og kun 18 år gammel, da brylluppet finder sted d. 14. november 1694³). De flyttede nu ind som forvalterpar på Vestervig og overtog som tidligere nævnt gården i 1699. Det var et fornemt godt, de overtog, idet Joachim Irgens havde udført et kostbart byggeri ved Vestervig kloster i 1672, et byggeri i Charlottenborgstil og hørende til de prægtigste i landet⁴). Dog skulle al denne herlighed pludselig få ende, idet de oplevede, at gården nedbrændte totalt tillige med det meste af kirken. Branden skete d. 30. december 1703³). Et sagn fortæller, at herremanden - som må være Peder Moldrup - juleaftensdag havde plyndret et strandet skib. Skipperen tiggede og bad for sin ejendom, men forgæves, idet herremanden fratog ham alt, hvad han ejede. Skipperen udtalte da en forbandelse: "Så sandt jeg har fået en sørgelig juleaften, skal I også have en sørgelig nytårsaften". Forbandelsen skulle komme til at gå i opfyldelse. Skibet var lastet med papir, og dette var hængt til tørre på loftet i Vesterviggård, og da herremanden og hans kone nytårsaftensdag - må imidlertid være d. 30. - gik op på loftet med et tændt lys for at tilse papiret, blev dette antændt, hvorefter branden brød ud i lys lue. Fra kirken lykkedes det, iflg. sagnet en ung søkaptajn Anders Larsen, der opholdt sig på gården, at redde klokkerne⁵).

I sommeren 1704 byggede Peder Moldrup et lille bindingsværkshus, hvor han boede til sin død.

I ægteskabet voksede 14 børn op. Af dem kan nævnes Comelia, som blev gift med regimentskvartermester Rothe i Randers. En datter blev gift med sognepræst Anders Winding i Vestervig. 2 sønner blev officerer, og den ene af

dem Jens Moldrup overtog gården efter faderen. Johan blev chef for et kompagni på Bielerup ladegård⁴).

Peder Moldrup udviste også sin anstrengelse for at sikre Vestervigs beståen i slægtens eje og opnåede, at kong Christian d. 6. confirmerede hans andragende om at gøre Vestervig til et stamhus d. 28. februar 1731⁴).

Moldrup var nu en gammel mand på 80 år, og han har sikkert overdraget gården til sønnen Jens før sin død i 1737, idet det var sønnen der i 1732-33 opbyggede Vesterviggård. Desuden byggede han Gårdhus mølle, 1/3 mil fra Vestervig og giftede sig med enken Hedeved Sabine Pritzelin, der tidligere havde været gift med major Kneil. Hun døde imidlertid i barselseng 1735, og 2 år senere giftede Jens Moldrup sig med frøken Anna Margrethe Lautrup d. 15. oktober 1737³)⁶). 86 år gammel og efter 42 års ægteskab døde kammerassessor Peder Nielsen Moldrup og blev begravet i Vestervig kirke. Hans enke Mette Laasbye levede endnu 13 år på Vesterviggård. Hun døde d. 27. februar 1750 og blev iflg. mindet hensat "mandagen før påske d. 23. marts 1750 i Vestervig kirke". Deres kister blev hensat i et gravkapel i søndre sideskib i kirken, men i sidste fjerdedel af 1800-erne blev kapellet fjernet, og kisterne anbragt under tårnummets gulv. I 1921 blev kirken hovedrestaureret og kisterne flyttet ud på kirkegården⁷). Til hvem mindet er blevet udført, ved vi ikke, men dets tarvelige udførelse tyder på, at der er tale om en afskrift, idet man må formode, at slægtens status ville betinge en noget fornemmere udførelse. Hvem der har udført det, vides heller ikke, kun at der på mindet står anført "opsat af en I Hassing". Det var som oftest præster, der udførte disse minder for overklassen, medens degnen tog sig af arbejder for bønderne, men den megen brug af bibelske vendinger gør, at man kan formode, at det har været præsten i Hassing, som på dette tidspunkt hed Johan Hermansen Hegelahr, men da det kun kan være gisninger, må man ikke udelade, at det kan have været en eller anden skrivekyndig person i Hassing, som i leg med ordspil har underskrevet sig I Hassing.

Hvad mindets senere skæbne har været, til det pludselig dukker op i museets samlinger, er lige så gådefuldt, men for fremtiden vil mindet være at finde i det egnshistoriske arkiv for Sydthy.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1975, side 61-67).

¹ Mindet opbevares nu i det egnshistoriske arkiv for Sydthy.

² Kirkebogen for Mollerup er ikke bevaret, men ifølge "Erection af Stamhuset Westervig Kloster" (Aalborg 1787) er Peder Nielsen Moldrup født d. 7. nov. 1651, venligst meddelt af Landsarkivet for Nørrejylland.

³ Håndskrevne optegnelser om slægten Moldrup af F. E. Moldrup. Nationalmuseets II afdeling.

⁴ "Cornelia Bichers" af H. A. Riis-Olesen, Historisk Samfund for Thy og Mors XVIII side 211-223.

⁵ Aalborg Amtstidendes Søndags-Tillæg d. 16. februar 1958 side 3.

⁶ "Lautrupslægten til Estrup" af cand. jur. Carsten Teilman Hald Personalhistorisk Tidsskrift 1974, side 122 nr. 6. a.

⁷ "Danmarks Kirker" Tisted amt, side 653 f.